

**Қазақстан Республикасы Президентінің жанындағы
Қазақстан Республикасы Ұлттық ғылым академиясы
академиктерінің
ТІЗІЛІМІ**

17 академик, соның ішінде:

- Техникалық ғылымдар – 2 академик;
  - Ауыл шаруашылығы және ветеринария ғылымдары - 2 академик;
  - Медицина ғылымдары және денсаулық сақтау – 4 академик;
  - Жаратылыстану ғылымдары:
    - Математика – 2 академик;
    - Физикалық ғылымдар – 3 академик;
    - Химикалық ғылымдар – 1 академик;
    - Биологиялық ғылымдар – 1 академик.
  - Гуманитарлық ғылымдар мен өнер – 1 академик;
  - Әлеуметтік ғылымдар – 1 академик.
-

**«АГРОБИОРЕСУРСТАР ЖӘНЕ ЭКОЛОГИЯ ТУРАЛЫ» ҒЫЛЫМ БӨЛІМІ БОЙЫНША
(«АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫ ЖӘНЕ ВЕТЕРИНАРИЯ ҒЫЛЫМДАРЫ» БАҒЫТЫ БОЙЫНША)**

1. Күрішбаев Ақылбек Қажығұлұлы
2. Орынбаев Мұхит Бармақұлы

**«ӨМІР ЖӘНЕ ДЕНСАУЛЫҚ ТУРАЛЫ» ҒЫЛЫМ БӨЛІМІ БОЙЫНША
(«МЕДИЦИНА ҒЫЛЫМДАРЫ ЖӘНЕ ДЕНСАУЛЫҚ САҚТАУ» БАҒЫТЫ БОЙЫНША)**

3. Ақшолақов Серік Қуандықұлы
4. Қайдарова Диляра Радиковна
5. Локшин Вячеслав Нотанович
6. Пя Юрий Владимирович

**«БІЛІМ ЖӘНЕ ҚОҒАМДЫҚ ДАМУ ТУРАЛЫ» ҒЫЛЫМ БӨЛІМІ БОЙЫНША
(«ГУМАНИТАРЛЫҚ ҒЫЛЫМДАР ЖӘНЕ ӨНЕР», «ӘЛЕУМЕТТІК ҒЫЛЫМДАР» БАҒЫТТАРЫ БОЙЫНША)**

7. Біләлов Дархан Нұрланұлы
8. Таймағамбетов Жәкен Қожахметұлы

**«ЖЕР, ҒАРЫШ ЖӘНЕ КОММУНИКАЦИЯЛАР ТУРАЛЫ» ҒЫЛЫМ БӨЛІМІ БОЙЫНША
(«ЖАРАТЫЛЫСТАНУ ҒЫЛЫМДАРЫ» «ТЕХНИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМДАР» (ИНЖИНИРИНГ ЖӘНЕ ТЕХНОЛОГИЯЛАР)
БАҒЫТТАРЫ БОЙЫНША**

9. Бәкенов Жұмабай Бекболатұлы
10. Батырбеков Эрлан Гадлетович
11. Джұмаділдаев Асқар Серқұлұлы
12. Здоровец Максим Владимирович
13. Қалтаев Айдархан
14. Рамазанов Тілекқабыл Сәбитұлы
15. Сураган Дурвудхан
16. Телтаев Бағдат Бурханбайұлы
17. Туруспеков Ерлан Кеңесбекұлы

«Ауыл шаруашылығы және ветеринария ғылымдары» бағыты бойынша

**КУРИШБАЕВ
АХЫЛБЕК
КАЖИГУЛОВИЧ**

Президент Правления
НАО «Национальная академия
наук РК при Президенте
Республики Казахстан»

Күрішбаев Ақылбек Қажығұлұлы,
(63 жаста, жұмыс өтілі 40 жылдан астам)

Ауыл шаруашылығы ғылымдарының докторы, профессор

ҚР Президенті жанындағы Ұлттық Құрылтай мүшесі

ҚР Президенті жанындағы Ғылым және технологиялар жөніндегі Ұлттық кеңестің мүшесі

Ресей Ғылым академиясының мүшесі

e mail: info.qazscience@gmail.com, info@qazscience.gov.kz

Зерттеу саласы: Топырақтану саласындағы жетекші ғалым

Сайлау жылы: 2024ж

Лауазымы: «Қазақстан Республикасы Президентінің жанындағы Қазақстан Республикасы Ұлттық ғылым академиясы» КЕАҚ басқарма президенті

Ғылыми жетістіктері: 200-ден астам ғылыми жұмыстары (оның ішінде 20-дан астамы шетелдік жоғары журналдарда жарияланған), 4 монография, 10 патенттің, авторлық куәліктердің және селекциялық жетістіктердің (жұмсақ жаздық бидай, арпа) авторы.

Оның ғылыми жетекшілігімен 3 ғылым кандидаты және 5 PhD докторы дайындалып, Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігінің негізгі бағдарламалары енгізілді:(1) «Ауыл шаруашылығы дақылдарының өсуі мен дамуының DSSAT моделін бейімдеу негізінде ауыл шаруашылығы дақылдарының негізгі түрлерін өндіру бойынша шешімдер қабылдау жүйесін, Smart технологиялар негізінде мал шаруашылығы өнімдерін өндіруді басқарудың кешенді жүйесін құру. Ауыл шаруашылығында Smart жүйелерді құру мақсатында Агроөнеркәсіптік кешен субъектілері үшін агротехнологиялар бойынша ғылыми-техникалық құжаттаманың ақпараттық базасын қалыптастыру»; (2) «Солтүстік Қазақстан облысына «демонстрациялық фермалар (сынақ алаңдары)» қағидаты бойынша өсімдік шаруашылығы өнімдерін өндіруде дәлме-дәл егіншілік технологияларын беру және бейімдеу».

Соңғы 5 жылдағы жарияланымдар:

Мақалалар: «Sunflower (*Heliánthus ánnuus*) Yield and Yield Components for Various Agricultural Practices (Sowing Date, Seeding Rate, Fertilization) for Steppe and Dry Steppe Growing Conditions» (2024 ж.), «TaDrAp1 and TaDrAp2, Partner Genes of a Transcription Repressor, Coordinate Plant Development and Drought Tolerance in Spelt and Bread Wheat» (2020ж.), «Salt-induced expression of intracellular vesicle trafficking genes, CaRab-GTP, and their association with Na⁺ accumulation in leaves of chickpea (*Cicer arietinum* L.)» (2020 ж.), «Meaningful management of soil fertility and flax productivity» (2020 ж.), «The General Transcription Repressor TaDr1 Is Co-expressed With TaVrn1 and TaFT1 in Bread Wheat Under Drought» (2019 ж.).

Марапаттар мен сыйлықтары:

- «Құрмет» ордені (2012ж.);
- «Парасат» ордені (2018ж.);
- «Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері» ҚР құрметті атағы (2006ж.);
- А. И. Бараев атындағы сыйлықтың лауреаты (2001ж.).

«Жаратылыстану ғылымдары» бағыты бойынша

**ДЖУМАДИЛЬДАЕВ
АСКАР
СЕРКУЛОВИЧ**

Вице-Президент
НАО «Национальная академия
наук» РК при Президенте
Республики Казахстан

**Джұмаділдаев Асқар Серқұлұлы,
(68 жаста., жұмыс өтілі 40 жылдан астам)**

**Физика-математика ғылымдарының докторы, профессор
Қазақстан Республикасы Президентінің жанындағы Ғылым және
технологиялар жөніндегі Ұлттық кеңестің мүшесі**

**Қазақстан Республикасы Президентінің жанындағы Ұлттық құрылтай
мүшесі**

e mail: info.qazscience@gmail.com, info@qazscience.gov.kz

Зерттеу саласы: Математика саласындағы жетекші ғалым

Сайлау жылы: 2024ж

Лауазымы: Қазақстан Республикасы Президентінің жанындағы ҚР «Ұлттық Ғылым академиясы» КЕАҚ Вице-президенті.

Ғылыми жетістіктері: 200 жарияланым жарияланды, оның ішінде 20-дан астам ғылыми мақалалар жоғары рейтингті рецензияланған ғылыми журналдарда жарияланды. Оның жетекшілігімен: 1 докторлық диссертация; 8 кандидаттық диссертация және 4 PhD қорғалды. Білім алушыларға арналған Дискретті математика бойынша оқулықтың авторы, «Әл-Жәбірдің атасы» ғылыми-танымдық журналының редакторы.

Марапаттар мен сыйлықтар:

- «Қазақстанның Еңбек ері» атағы, «Алтын жұлдыз» айрықша белгісі мен «Отан» орденімен марапатталды (2024ж.);
- Ғылым және технологиялар жөніндегі Республикалық кеңес сыйлығының лауреаты (1983 ж.);
- Александр фон Гумбольдт стипендиясының иегері (1995-1996);
- Көрнекті ғалымдарға арналған мемлекеттік стипендия (2000-2004);
- Қазақстан Республикасының Ғылым және техника саласындағы мемлекеттік сыйлығы (2011 ж.);
- Ел Тұлғасы Ұлттық жобаның көшбасшысы (Отан аты), «Ғылым» номинациясында (2015 ж.);
- «ЖОО үздік оқытушысы» мемлекеттік грантының иегері (2007 ж.) және (2015 ж.);
- ТМД ПАА «Қазақстан Республикасының ғылымын дамытуға сіңірген еңбегі үшін» төсбелгісімен марапатталған (2016 ж.);
- Оқыту мен тәрбиелеу ісіндегі елеулі жетістіктері үшін «Ы. Алтынсарин» төсбелгісімен марапатталған (2017 ж.);
- «Қазақстан Республикасының Еңбек сіңірген қайраткері» құрметті атағы (2019 ж.);
- «Академиялық әлеуетті дамытудағы үздік тәлімгер» номинациясы бойынша Диплом (2023 ж.);
- Хорезми атындағы Халықаралық сыйлық (Иран Ислам Республикасы).

**БИЛЯЛОВ
ДАРХАН
НУРЛАНОВИЧ**

Вице-Президент
АОО «Назарбаев Университет»

БИЛЯЛОВ Дархан Нұрланұлы

(40 жаста., жұмыс өтілі 15 жылдан астам)

Білім беру саласындағы философия докторы (PhD), профессор

email: dbilyalov@nu.edu.kz

Зерттеу саласы: Білім беру саласындағы жетекші ғалым

Сайлау жылы: 2024ж

Лауазымы: «Назарбаев Университеті» ДББҰ Вице-президенті.

Ғылыми жетістіктер: 40-тан астам жарияланымдар жоғары рейтингті журналдарда жарияланған: Studies in Higher Education, Higher Education Policy, European Education және Teachers College Record. Оның 7 авторлық куәлігі бар. Norrag Knowledge Innovation Exchange оқу курсы аясында Өзбекстан мен Қырғызстаннан келген елдік топтарға нұсқаушы рөлін атқарды. Оның ғылыми жетекшілігімен 1 PhD және 8-ден астам магистрант сәтті қорғалды. Арнайы педагогика саласындағы екі монографияның толық редакторы, Cambridge University Press баспасының екі кітабының тарауларының авторы және екі әдістемелік құралдың тең авторы.

Ғылыми жобалар:

- Арнайы педагогтарды инклюзивті бағдарланған даярлау;
- Honors College типі бойынша академиялық артықшылық моделі арқылы білім беру саласына білікті кадрлар даярлау;
- Білім және ғылым жүйесін жаңғыртудың ғылыми негіздері;
- Қазақстанның мемлекеттік және жекеменшік мектептеріндегі жан басына шаққандағы қаржыландыру моделі және жеткіліктілік, теңдік және есеп беру мәселелері;
- Инновацияларды дамыту және Қазақстанда жоғары білім сапасын арттыру үшін университеттер мен өнеркәсіп арасындағы әріптестік;
- Университет пен қоғамға қызмет ету: Азияның алты университетіндегі ПОҚ салыстырмалы зерттеуі.

Кәсіптік бірлестіктерге (ұйымдарға) мүшелік:

Еуразиялық педагогикалық университеттер қауымдастығының Вице-президенті (2022-2023жж.);
Жоғары білімнің ұлттық сарапшысы (Higher Education Reform Experts-HERE). Erasmus Бағдарламасы+;
«NAC Analytica» КҚ қамқоршылық кеңесінің төрағасы (осы уақытқа дейін);
Абай ат. дарынды балаларға арналған республикалық орта мектеп-интернатының қамқоршылық кеңесінің мүшесі;
Қазақстан Білім саласындағы зерттеулер қауымдастығының президенті.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ПРЕЗИДЕНТІ ЖАНЫНДАҒЫ
ҰЛТТЫҚ ҒЫЛЫМ
АКАДЕМИЯСЫ

АКШУЛАКОВ СЕРИК ҚУАНДЫКОВИЧ

Председатель Правления
АО «Национальный центр
нейрохирургии», Президент
Казахской ассоциации
нейрохирургов

АҚШОЛАҚОВ Серік Қуандықұлы

(72 жаста., жұмыс өтілі 40 жылдан астам)

Медицина ғылымдарының докторы, профессор

ҚР Президенті жанындағы Ғылым және технологиялар жөніндегі Ұлттық кеңестің мүшесі

email: neuroclinic@med.mail.kz, s.akshulakov@gmail.com

Зерттеу саласы: Нейрохирургия саласындағы жетекші ғалым

Сайлау жылы: 2024ж

Лауазымы: «Ұлттық нейрохирургия орталығы» АҚ Басқарма төрағасы.

Ғылыми жетістіктері: 250-ден астам ғылыми еңбектер жарияланды (оның 80-і шетелдік журналдарда), оның ішінде 13 монография (4-і Ресей Федерациясында жарияланған). 13 патент пен 70 инновациялық технологияның авторы. Оның басшылығымен келесі клиникалық бағыттар белсенді дамыды: (1) микронейрохирургия; (2) функционалдық нейрохирургия; (3) мидың қан тамырлары ауруларын емдеу; (4) омыртқаның реконструктивті операциялары; (5) нейромодуляция және нейронавигацияны қолдану; (6) радиохрургия – гамма-пышақ.

Ол өңірлерге 65 технологияның трансфертін жүзеге асырды. Оның ғылыми жетекшілігімен 29 маман дайындалды (ғылым докторы-1; ғылым кандидаттары - 25 және PhD докторлары - 3).

Жарияланымдар:

Монографиялар: «Созылмалы субдуральды гематома» (2008), «Адамның эхинококкозы (эпидемиология, клиника, диагностика, емдеу және алдын алу)» (2009), «Мидың артериялық аневризмаларын эндоваскулярлық емдеу» (2012), «Омыртқа патологиясын емдеудегі вертебропластика» (2012), «Қазақстан Республикасының нейрохирургиялық қызметінің тарихы туралы» (2012 ж.).

Марапаттар мен сыйлықтар:

- «Қазақстанның Еңбек ері» атағы, «Алтын жұлдыз» айрықша белгісі мен «Отан» орденімен марапатталды (2016ж.);
- ҚР Ғылым және техника саласындағы әл-Фараби ат. мемлекеттік сыйлығының лауреаты. (2013ж.);
- «Нейрохирургияның жаңа бағыттарын және жедел емдеу әдістерін енгізгені үшін» Х. Леденцов сыйлығының лауреаты (Ресей) (2021ж.);
- Н. И. Пирогов ат. сыйлықтың лауреаты (Ресей) (2008);
- Қазақстан Республикасының «Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері» құрметті атағы (2015 ж.).

**ЛОКШИН
ВЯЧЕСЛАВ
НОТАНОВИЧ**

Руководитель Международного
центра клинической
репродуктологии «PERSONA»

ЛОКШИН Вячеслав Нотанович

(66 жаста., жұмыс өтілі 40 жылдан астам)

Медицина ғылымдарының докторы, профессор

ҚР Президенті жанындағы Ғылым және технологиялар жөніндегі Ұлттық кеңестің мүшесі

email: info@persona-ivf.kz, Vyacheslav.lokshin@yandex.kz

Зерттеу саласы: Қосалқы репродуктивті технология саласындағы жетекші ғалым

Сайлау жылы: 2024ж

Лауазымы: «PERSONA» халықаралық клиникалық репродуктология орталығының жетекшісі.

Ғылыми жетістіктері: 215-тен астам жұмыс жарияланды, оның ішінде 5 әдістемелік ұсыныс, 3 монография, 5 рационализаторлық ұсыныс. Өнертабысқа 7 патенті бар. Репродуктивті медицина саласындағы нормативтік құжаттарды әзірлеушілердің бірі болып табылады. 4 кандидат және 1 медицина ғылымдарының докторын дайындады, Қазақстанда репродуктивті медицина саласында жұмыс істейтін практикалық дәрігерлер мектебін құрды. Оның басшылығымен «Репродуктивті медицина» және «Заманауи репродуктивті технологиялар» (BPT) ғылымында жаңа бағыттар құрылды. Ол онкологиялық науқастардың репродуктивті әлеуетін – Онкофертильділікті сақтау мақсатымен медицинаның жаңа саласын құрды, ол үшін ол «Ресейдің ең жақсы кезеңі» сыйлығымен марапатталды. Оның басшылығымен 130-дан астам тәжірибелік дәрігер, 100 клиникалық эмбриолог дайындалды. Әңгіме «Аңсаған Сәби» президенттік бағдарламасы қолдаған (ӘҚҰ-ға квоталар саны 7 есеге ұлғайды) МӘМСҚ қаражаты есебінен ӘҚҰ циклдерін қаржыландыру қажеттілігі туралы болып отыр.

Марапаттар мен сыйлықтар:

- I дәрежелі «Барыс» ордені (2024 ж.);
- «Ресейдің үздік кезеңі» сыйлығының лауреаты (медицинада жаңа бағыт құрғаны үшін), (2021);
- «Халық ризашылығы» медалі (2021);
- «Денсаулықты сақтауға қосқан үлесі үшін» төсбелгісімен марапатталған (2020 ж.);
- «Денсаулық сақтау үздігі» төсбелгісімен марапатталған (2012 ж.).

«Жаратылыстану ғылымдары» бағыты бойынша

СУРАГАН Дурвудхан

(36 жаста, жұмыс өтілі 10 жылдан астам)

Математика саласындағы философия докторы (PhD), профессор

Зерттеу саласы: Математика саласындағы жетекші ғалым

email: suragan@math.kz

Сайлау жылы: 2024ж

Лауазымы: «Назарбаев Университеті» ДББҰ профессоры.

Ғылыми жетістіктері: 90-нан астам ғылыми еңбектері, 2 монографиясы жарық көрді. Келесі тақырыптар бойынша зерттеу авторы:

Харди типті жақсартылған теңсіздіктер;
Субэллиптикалық функционалдық теңсіздіктер;
Харди типті теңсіздіктер үшін қалдық мүшелерді талдау;
Лидің градуирленген топтарындағы потенциалдар теориясы.

Қазіргі уақытта оның ғылыми жетекшілігімен келесі жобалар іске асырылуда: (1) «Жергілікті емес және бөлшек модельдерді сапалы талдау» НУ және ҚазҰУ бірлескен ғылыми-зерттеу бағдарламасы, (2023-2025 жж.), (2) «Ли топтарындағы псевдопараболикалық теңдеулер үшін тікелей және кері міндеттер», НУ профессорлық-оқытушылық құрамды дамыту бойынша конкурстық зерттеулерге грант.(2023-2025 жж.), (3) «Харди теңсіздігін жақсарту», ҚР ҒЖЖБМ гранты, (2023-2025 жж.).

Марапаттар мен сыйлықтар:

- Өл-Фараби ат. ғылым және техника бойынша ҚР Мемлекеттік сыйлығының лауреаты (2020);
- Қонаев ат. ҚР Мемлекеттік сыйлығының лауреаты (2013 ж.);
- Математика саласындағы Ферран Суньер-и-Балагер сыйлығының иегері (2018);
- ҚР «Үздік ғылыми қызметкер» Мемлекеттік сыйлығының лауреаты (2022 ж.);
- Asian Universities allians стипендиясы (Пекин университеті) (2019);
- И. Ньютон атындағы математика ғылымдары институтында Симон қорының стипендиясы (Ұлыбритания) (2022)

«Жаратылыстану ғылымдары» бағыты бойынша

КАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ПРЕЗИДЕНТІ ЖАНЫНДАҒЫ
ҰЛТТЫҚ ҒЫЛЫМ
АКАДЕМИЯСЫ

**ЗДОРОВЕЦ
МАКСИМ
ВЛАДИМИРОВИЧ**

Директор Астанинского филиала
Института ядерной физики
Министерства энергетики РК

ЗДОРОВЕЦ Максим Владимирович

(40 жаста, жұмыс өтілі 15 жылдан астам)

Физика-математикалық ғылымдар кандидаты, профессор

ҚР Президенті жанындағы Ғылым және технологиялар жөніндегі ұлттық кеңестің мүшесі

Зерттеу саласы: Радиациялық материалтану, мембраналық технологиялар және нанотехнологиялар саласындағы жетекші ғалым

email: info@inp.kz, mzdorovets@inp.kz

Сайлау жылы: 2024ж

Лауазымы: ҚР ЭМ Ядролық физика институтының Астана филиалының директоры.

Ғылыми жетістіктері: 300-ден астам жұмыс жарияланды, 6 монографияның авторы, 4 Phd ғылыми жетекшісі, оның жетекшілігімен трек мембраналары және радиациялық материалтану бойынша ғылыми бағыт белсенді дамуын алды. 2010 жылдан бастап орталық базасында 50-ге жуық PhD диссертациялар, оның ішінде 20 PhD диссертация Ядролық физика институтының Астана филиалының штаттық қызметкерлерімен орындалды және қорғалды. Жоба жетекшісі: ҚР БҒМ және Дүниежүзілік банктің бағдарламасы бойынша «Трек мембраналарының негізінде сүзу материалдары мен металл наноқұрылымдарын құру»; Халықаралық ғылыми-техникалық орталық (2012-2015); Атом энергиясы жөніндегі халықаралық агенттік (2019-2024 жж.).

Марапаттар мен сыйлықтар:

- Дарын мемлекеттік жастар сыйлығы (2010 ж.);
- ҚР дарынды жас ғалымдарына арналған мемлекеттік стипендия (2012 ж.);
- Жаратылыстану ғылымдары саласындағы үздік жұмысы үшін жас ғалымдарға арналған Д. А. Қонаев атындағы сыйлықтың лауреаты (2016 ж.);
- Ғылым және техника саласындағы тәуелсіз марапат Top Springer Author-2017, ҚР ең көп жарияланатын ғалымы ретінде;
- «Қазақстан Республикасының ғылымын дамытудағы еңбегі үшін» төсбелгісімен марапатталған (2017 ж.);
- Ғылымға қосқан ерекше үлесі үшін жыл зерттеушісі («Жыл ғалымы») сыйлығының иегері, Элсевье (2018);
- Қ. Сәтбаев атындағы ғылым саласындағы сыйлық (2020 ж.);
- Ғылыми-техникалық қолданбалы жұмысы үшін БЯЗИ бірінші сыйлығының лауреаты (2021 ж.);
- «Үздік ғылыми қызметкер» сыйлығының лауреаты (2022 ж.).

«Жаратылыстану ғылымдары» бағыты бойынша

КАЗАХСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ПРЕЗИДЕНТІН МАНАНДАҒЫ
ҰЛТТЫҚ ҒЫЛЫМИ
АКАДЕМИЯСЫ

**РАМАЗАНОВ
ТЛЕККАБУЛ
САБИТОВИЧ**

Профессор Казахского
Национального университета
имени Аль-Фараби

РАМАЗАНОВ Тілекқабұл Сәбитұлы

(63 жаста, жұмыс өтілі 37 жылдан астам)

Физика-математика ғылымдарының докторы, профессор

Зерттеу саласы: Плазма физикасы және плазмалық нанотехнологиялар

саласындағы жетекші ғалым

email: ramazan@physics.kz

Сайлау жылы: 2024ж

Лауазымы: Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің профессоры.

Ғылыми жетістіктері: 500-ден астам ғылыми еңбектері, 2 монографиясы, 15 оқу-әдістемелік құралдары жарық көрді. Оның жетекшілігімен 1 докторлық диссертация, 20 кандидаттық және 12 PhD диссертация қорғалды. Физиканың дамуы үшін үлкен маңызы бар бірқатар зерттеулердің авторы. Жүргізілген зерттеулердің нәтижелері: (1) тығыз классикалық плазма жүйенің белгілі бір параметрлерінде сұйықтық сияқты әрекет етеді; (2) ұжымдық және кванттық әсерлерді ескере отырып, тығыз квазиклассикалық плазма бөлшектерінің өзара әрекеттесуінің жаңа модельдері ұсынылған; (3) тығыз, идеалды емес плазмада электронды қашудың аномальды әсері анықталды; (4) идеалды емес плазма үшін жалпыланған кулондық логарифм алынды; (5) поляризация, дифракция, симметрия және алмасу әсерлерін ескере отырып, ішінара иондалған идеалды емес плазманың кең ауқымды күй теңдеуі алынды; (5) қосымша плазма көздерін пайдаланбай, CCP-pecvd негізінде көміртекті наностендерді (КНС) синтездеудің энергияны үнемдейтін әдісі әзірленді; (6) OHS негізіндегі газ және электрохимиялық датчиктер әзірленді және жасалды және CO₂ газының әртүрлі концентрациясы мен құрылғылардың температурасы үшін газға сезімтал қасиеттері зерттелді; (7) кремний субстратының бетіндегі тұрақты, мөлдір супергидрофобты жабындар, кремний нанокластерлері (кванттық торлар) алынды.

Марапаттар мен сыйлықтар:

- Әл-Фараби ат. ҚР Ғылым және техника саласындағы мемлекеттік сыйлығының лауреаты (2015);
- «Қазақстан Республикасында ғылымды дамытудағы еңбегі үшін» төсбелгісі (2009 ж.);
- «Web of Science Core Collection/Clarivate Analytics» «Ғылым көшбасшысы» сыйлығының лауреаты (2017 ж.);
- Ғылым мен техниканың дамуына зор үлес қосқан ғалымдар мен мамандарға арналған мемлекеттік ғылыми стипендия иегері (2002-2006 жж., 2016-2018 жж.);
- «Scopus Award ceremony in Kazakhstan» «Жып ғалымы» сыйлығының лауреаты (2018 ж.)

**ТУРУСПЕКОВ
ЕРЛАН
КЕНЕСБЕКОВИЧ**

Заведующий лабораторией
молекулярной генетики
РГП на ПХВ «Институт биологии и
биотехнологии растений»
КН МНВО РК

ТҰРҰСПЕКОВ Ерлан Кеңесбекұлы

(60 жаста, жұмыс өтілі 37 жылдан астам)

Биология ғылымдарының кандидаты, профессор

Зерттеу саласы: Өсімдіктер генетикасы саласындағы жетекші ғалым

email: yerlant@yahoo.com

Сайлау жылы: 2024ж

Лауазымы: «Өсімдіктер биологиясы және биотехнологиясы институты» ШЖҚ РМК молекулалық генетика зертханасының меңгерушісі.

Ғылыми жетістіктері: 180-нен астам ғылыми еңбектері, оның ішінде халықаралық жоғары рейтингті ғылыми журналдарда жарияланған, 4 монография, 4 ұсыныс, ауыл шаруашылығы дақылдарының төрт (аудандастырылған) сорттарының авторы.

Жүзеге асырды: жұмсақ бидай, қатты бидай, арпа және соя жинақтарындағы ассоциациялардың толық геномдық талдауы. Бидайдың, арпаның және сояның экономикалық құнды белгілерінің жаңа ДНҚ маркерлерін анықтады; арпадағы гүлденудің жабық түріне жауап беретін гендердің генетикалық және физикалық картасы. Ол арпадағы гүлдену түрін бақылаудың молекулалық-генетикалық механизмін құрды. Қазақстанда бидай, арпа және соя селекциясының тиімділігін арттыру үшін ақпараттық SNP-маркерлер жиынтығын жасады. Қазақстанның жабайы флорасының сирек кездесетін және шаруашылық-құнды түрлерінің молекулалық таксономиясын келесі тектес - қызғалдақ, пияз, жусан, сары май, қарлыған, арша және т. б. жүргізді.

Практикалық нәтижелер: ҚР аумағында пайдалануға рұқсат етілген бидай («Зарина» және «Татьяна»), арпа («Шахристан») және соя («Зара», «Данелия») сорттарының бірлескен авторы.

Марапаттар мен сыйлықтар:

- В. Фулбрайттың американдық стипендиясы (АҚШ-та ғылыми зерттеулер жүргізу үшін), (1996);
- Жапонияның Халықаралық Ғылым және технология алмасу орталығының стипендиясы (STA), (1998);
- ҚР БҒМ «Ғылым мен техниканы дамытуға қосқан үлесі үшін» мемлекеттік стипендиясы (2018 ж.);
- ҚР «Үздік ғылыми қызметкер» мемлекеттік сыйлығы (2022 ж.);
- «ҚР ғылымын дамытудағы еңбегі үшін» төсбелгісі (2014 ж.);
- Thomson Reuters «Ғылым көшбасшысы» дипломы (2015 ж.).

«Медицина ғылымдары және денсаулық сақтау» бағыты бойынша

**ПЯ ЮРИЙ
ВЛАДИМИРОВИЧ**

Председатель правления КФ
«University Medical Center»

ПЯ Юрий Владимирович

(67 жаста, жұмыс өтілі 40 жылдан астам)

Медицина ғылымдарының докторы, қауымдастырылған профессор

Зерттеу саласы: Кардиология және кардиохирургия саласындағы жетекші ғалым

email: umc@umc.org.kz

Сайлау жылы: 2024ж

Лауазымы: «University Medical Center» КҚ басқарма төрағасы

Ғылыми жетістіктері: Қазақстандағы кардиологиялық және кардиохирургиялық қызметті дамыту бағдарламасы авторларының бірі. Қазақстанда бірқатар инновациялық технологияларды енгізді: жүректі трансплантациялау, ауыр жүрек ақаулары бар өкпе, кардиохирургиялық операциялар; донорлық жүректі сақтауға жәрдемдесу; митральды қақпақшаны клиптеу; фенестрленген графигті қолқа доғасына имплантациялау және басқалар.

Оның басшылығымен №04135 В1 (2022 ж) өнертабысқа Еуразиялық патент негізінде әзірленген донорлық органдар мен олардың дене ішіндегі әдістерін ұзақ уақыт тасымалдауды қамтамасыз ететін жаңа Alem аппараты (әлемде баламасы жоқ) әзірленді және қолданысқа енгізілді.

Әлемде алғаш рет халықаралық деңгейде толығымен күрделі жүректі имплантациялау және сол жақ жүрекке толық имплантациялау бойынша бірегей операциялар жасалды.

Қазақстанда және ТМД-да алғаш рет электр электрокардиостимуляторын (AVIER); атриальды фибрилляция кезіндегі электропарацияны (Farapulse); коронарлық артериялардың кальцинаттарының «shock wave» литотрипсиясын қолданды.

Оның қатысуымен жүрек орталығында 60-тан астам жүрек трансплантациясы, 7 өкпе трансплантациясы шығарылды; оның басшылығымен жүрек орталығы әлемдегі ең үздік 22 кардиохирургиялық клиниканың қатарына кірді, University Medical Center академиялық медициналық орталық ретінде Joint Commission International аккредиттелген (63 клиника – әлемдегі АМО). Оның 1 Еуразиялық патенті, АҚШ өнертабысына 2 патенті және 3 авторлық куәлігі бар. 8-ден астам ғылым кандидаттары мен PhD докторларын дайындады.

Марапаттар мен сыйлықтар:

- «Қазақстанның Еңбек ері» атағы берілді, «Алтын жұлдыз» ерекше белгісімен және «Отан» орденімен (2013 ж.) марапатталды;
- «Good Clinical Practice» халықаралық стипендиясы (АҚШ) (2024 ж.);
- «Халық ризашылығы» медалі (2020);
- «Improving outcomes. Mate III» халықаралық стипендиясы (Австрия) (2019);
- Scopus сыйлығы (2018);
- Жыл зерттеушісі сыйлығы (2018);
- «Gold scalpel» халықаралық сыйлығы (2017 ж.);
- Мемлекет басшысы «Жыл патриоты» Республика патриоттарының V Жалпыұлттық форумында (2012 ж.);
- «Жыл соғысы-2012» номинациясы бойынша «Алтын адам-Жыл адамы» ұлттық сыйлығы (2012 ж.);
- «Денсаулық сақтау ісіне қосқан үлесі үшін» төсбелгісімен марапатталған (2011 ж.);
- «Денсаулық сақтау үздігі» төсбелгісімен марапатталған (2006 ж.).

«Медицина ғылымдары және денсаулық сақтау» бағыты бойынша

**КАЙДАРОВА
ДИЛЯРА
РАДИКОВНА**

Председатель правления АО
«Казахский научно-исследовательский
институт онкологии и радиологии»

КАЙДАРОВА Диляра Радиковна

(57 жаста, жұмыс өтілі 30 жылдан астам)

Медицина ғылымдарының докторы, профессор

Қазақстан Республикасы Президентінің жанындағы Ұлттық құрылтайдың мүшесі

Зерттеу саласы: Онкология және онкогинекология саласындағы жетекші ғалым.

ҚР бас онкологы

email: dilyara.kaidarova@gmail.com

Сайлау жылы: 2024ж

Лауазымы: «С. Асфендияров атындағы Қазақ Ұлттық медицина университеті» КЕАҚ бірінші проректоры.

Ғылыми жетістіктері: 250-ден астам жұмыс жарияланды. ҚР пайдалы моделіне 2 патент, ҚР өнертабысына 4 патент, 2 Еуразиялық патент, монографиялардан 7 монография/тарау, 3 оқулық, 6 авторлық куәлік, 7 әдістемелік ұсыным авторы. Оның басшылығымен әртүрлі локализациялардағы ісіктерді сәулелік терапия саласында жаңа технологиялар енгізілді, бұл онкологиялық ауруларды радиологиялық емдеу сапасын едәуір арттырды; неопластикалық ошақтарды резорбциялауда тиімділігін дәлелдеген физикалық әсер (электрлік импульстар) мен химиялық араласудың (химиопрепарат) үйлесіміне негізделген бастапқы және метастаздық тері ісіктерін емдеудің инновациялық әдісі. 8 ғылыми-техникалық бағдарламаның, клиникалық және ғылыми зерттеулер бойынша 10-нан астам жобаның басшысы және орындаушысы. Оның жетекшілігімен 5 Phd докторанты қорғалды және онкология саласындағы 17 докторанттың зерттеулерін орындайды.

Қатерлі ісікпен күресудің тиімді стратегияларын әзірлеу және жүзеге асыру үшін ғылыми, медициналық және қоғамдық әлеуетті интеграциялау жөніндегі қоғамдық бастаманың авторы.

Марапаттар мен сыйлықтар:

- Құрмет ордені (2020 ж.);
- Үздік ғылыми қызметкер сыйлығы (2021);
- ҚР Денсаулық сақтау министрлігінің «Денсаулық сақтау үздігі» төсбелгісімен марапатталған;
- Онкофертильділік бағдарламасы үшін «Медицинада жаңа бағыт құрғаны үшін» номинациясы бойынша «Кәсіп» сыйлығы (Ресей) (2021 ж.);
- NCSTI «Science leader independent award» сыйлығы (2015);
- МАГАТЭ халықаралық стипендиясы, Австрия (2024).

Кәсіптік бірлестіктерге (ұйымдарға) мүшелік:

Шетелдік мүше: ESGO (2009), ASCO (2010), ESMO (2017), ran (2022);

CentEast директоры (Central Asia and East Europe regional clinical trials group -2019);

Igcs Директорлар кеңесінің мүшесі, Азия және Океания консулы (Igcs Директорлар Кеңесі: Азия және Мұхит Кеңесі (2022-2024);

«Lancet» халықаралық басылымының комиссия мүшесі (2022-2025).

**ТЕЛТАЕВ
БАГДАТ
БУРХАНБАЙУЛЫ**

Директор ТОО
«Дорожный научно-
производственный центр»

ТЕЛТАЕВ Бағдат Бұрханбайұлы

(58 жаста, жұмыс өтілі 35 жылдан астам)

Техника ғылымдарының докторы, профессор

Зерттеу саласы: Жол конструкциялары мен материалдарының
механикасы саласындағы жетекші ғалым

email: bagdatbt@yahoo.com

Сайлау жылы: 2024ж

Лауазымы: «Академик У.А. Джолдасбеков атындағы Механика және машинатану институты» ШЖҚ РМК бас ғылыми қызметкері.

Ғылыми жетістіктері: 870 жұмыс жарияланды, оның ішінде 160-тан астамы жоғары рейтингі бар басылымдарда. 3 ғылыми жаңалықтың, 8 монографияның, 70 нормативтік құжаттардың және 40 өнертабыстың авторы, жол конструкциялары мен материалдары саласындағы маман. Қазақстанның битум картасын, Қазақстанның жол-климаттық аудандастырылуын, жергілікті маңызы бар автомобиль жолдарына арналған жол киімдерінің үлгілік конструкцияларын, автомобиль жолдарының жол киімдерінің ұтымды конструкцияларының альбомын, материалдарды наноөлшемдерге дейін ұнтақтауға арналған қондырғыларды, ұсақталған материалдардың бұрандалы жіктеуішін, жол конструкцияларындағы температура мен ылғалдылықты өлшеуге арналған датчиктер мен тәсілдерді және т. б. әзірледі.

Автор-Қазақстан мен Кеден одағы елдеріндегі жол саласының нормативтік құжаттарын (ҚР ҚНЖЕ, ҚР ҚН, ҚР ҚК, ГОСТ) әзірлеуші. Оның ғылыми жетекшілігімен 60 жаңа материалдар мен технологиялар өндіріске енгізілді және оларды қолдану арқылы Қазақстанның әртүрлі қалалары мен өңірлерінде 200-ге жуық жол учаскелері салынды.

5 докторант, 28 кандидат және 5 философия докторын дайындады (оның 2-і Италия университеттерінде). Applied Rheology журналының редакторы (Германия, WoS, Scopus Q1), Geomechanics and Engineering журналының редакторлық кеңесінің мүшесі (Оңтүстік Корея, WoS, Scopus Q1).

Марапаттар мен сыйлықтар:

- «Құрмет» ордені (2023 ж.);
- Үздік ғылыми қызметкер сыйлығы (2022);
- Мемлекеттік ғылыми стипендиялар (2006, 2023);
- «Жол саласын дамытуға қосқан зор үлесі үшін» А. А. Николаев атындағы сыйлығы (Мәскеу қ., 2016 ж.);
- Қазақстанның құрметті жолшысы (2007 ж.);
- ТМД құрметті жолшысы (Мәскеу қ., 2014 ж.).

**КАЛТАЕВ
АЙДАРХАН**

Руководитель НИЛ «Инженерная
механика и моделирование»
КазНУ им. К.Сатпаева

ҚАЛТАЕВ Айдархан (74 жаста, жұмыс өтілі 40 жылдан астам)

Физика-математика ғылымдарының докторы, профессор

Қазақстан Республикасы Президентінің жанындағы Ғылым және технологиялар жөніндегі Ұлттық кеңестің мүшесі

Зерттеу саласы: Сұйықтық және газ механикасы саласындағы жетекші ғалым

email: aidarkhan.kaltayev@gmail.com

Сайлау жылы: 2024ж

Лауазымы: Қ. Сәтбаев ат. ҚазҰТЗУ-дың «Инженерлік механика және модельдеу» зертхана жетекшісі.

Ғылыми жетістіктері: 120-дан астам жұмыс жарияланды. Жидектер мен газ механикасы саласындағы жетекші қазақстандық ғалым. Германияның Білім және ғылыми зерттеулер министрлігінің стипендиаты (БжҒЗМ, 1995-2000) және DAAD (неміс академиясының қызметі, 2004, 2008), Жапонияның шет елдермен мәдени байланыстар қауымдастығы (1997).

1980-2005 жылдары әзірледі: сақиналық құйынның математикалық моделін және оның динамикасын тудырды; Мах саны аз болған кезде жану камераларында көміртегі-ауа ауысымының жануының математикалық және есептеу модельдерін және өздерінікін алып тастады; құбырда жалпы жанудың физикалық, математикалық және есептеу моделін және ауыстыруға әкелетін механизмді зерттеді (Жапония, 1997 ж.); дыбыстан жоғары ауа ағынында судың жану кинетикасы (грант ХҒТО, 1998-2005жж.).

Соңғы 20 жыл ішінде ілімдермен және қызметкерлермен бірлесіп: жерасты ұңғымаларын шаймалау әдісінің уран алу процесінің 3D имитациялық моделін және өндіру процесін болжауға, жоспарлауға, бақылауға және тиімді басқаруға мүмкіндік беретін цифрлық басқару жүйесін әзірледі және жасады, 2) уран оксидін сорбциялау процесінің 3D имитациялық моделін әзірледі және жасады, ерітінділер және сорбер жұмысының тиімділігіне зерттеу жүргізді; 3) үй-жайларды жылыту және ыстық сумен жабдықтау үшін күн жылу энергиясын пайдалану және сақтау мүмкіндіктерін зерттеді және тиісті өндірістердің прототипін жасады.

Ол Қазақстан кәсіпорындарында қолданылатын "3.0 нұсқасының симуляторын ала отырып, ЖҰШ әдісімен балаларды уранға оқытуға арналған бағдарламалық кешен" толық ғылыми циклінің жобасын іске асырды және коммерцияландырды. Қазіргі уақытта ЖҰШ әдісімен металдарды бактериялық алу, орталықтан тепкіш сорғыларды жобалау және инженерлік міндеттерге ЖИ қолдану бойынша зерттеулер жүргізілуде.

Ф.-м. ғ. к және механика бойынша 15 PhD дайындады. Оның ішінде бір ф.-м. ғ. к және Египет Араб Республикасынан екі PhD докторы. Мұғалімдердің екеуі Польша мен Франция университеттерінде докторлық дәрежесін қорғады.

2009 жылдан 2017 жылға дейін AGH докторанттарына дәріс оқуға шақырылған профессор - Польшаның Краков ғылым және технологиялар университеті, 2011 және 2012 жылдары - Лотарингия ұлттық политехникалық институтының (Франция) магистранттарына оқу үшін.

Марапаттар мен сыйлықтар:

- ҚР БҒМ «Үздік ғылыми қызметкер» мемлекеттік сыйлығы (2021 ж.);
- ҚР БҒМ «ЖОО үздік оқытушысы» мемлекеттік сыйлығы (2010 ж.);
- ҚР БҒМ «Қазақстан Республикасының ғылымын дамытудағы еңбегі үшін» белгісі (2009 ж.);
- ҚР БҒМ «ЖОО үздік оқытушысы» мемлекеттік сыйлығы/гранты (2005 ж.).

«Жаратылыстану ғылымдары» бағыты бойынша

**БАКЕНОВ
ЖУМАБАЙ
БЕКБОЛАТОВИЧ**

Кандидат химический наук, PhD
(TokyoTech), профессор,
руководитель Центра энергетик и
науки о новых материалах
«National Laboratory Astana»

Бәкенов Жұмабай Бекболатұлы (57 жаста)

Химия ғылымдарының кандидаты (физикалық химия),

Химия инженериясы бойынша инженерия докторы (D.Eng), профессор

Зерттеу саласы: Энергияны сақтау және түрлендіру жүйелері саласындағы жетекші ғалым

email: zbakenov@nu.edu.kz

Сайлау жылы: 2024ж

Лауазымы: «Назарбаев Университеті» ДБҒ өнеркәсіппен өзара іс-қимыл жөніндегі вице-проректор, National Laboratory Astana энергетика және жаңа материалдар туралы ғылым Орталығының директоры.

Ғылыми жетістіктері: 250-ден астам жұмыс жарияланды, оның ішінде импакт факторы жоғары журналдардағы мақалалар, халықаралық баспалардың кітаптарындағы 5 тарау, рейтингтік халықаралық конференциялар жинақтарындағы 14 мақала. Жоғары зарядтау сыйымдылығы, сенімділігі, ұзақ қызмет ету мерзімі, экологиялық таза және төмен құны бар бірегей жылдам зарядталатын батареяның авторы. Өнертабыстың техникалық нәтижесі аккумулятордың өнімділігін арттыру, атап айтқанда, электролиттің сенімділігін, қызмет ету мерзімін және экологиялық қауіпсіздігін қамтамасыз ететін агрессивті қасиеттерін төмендету болып табылады. Литий-ионды микроаккумуляторларға арналған литий-қалайы қорытпасына негізделген көп қабатты жұқа пленкалы анодты алу әдісін әзірледі. 2013 жылы ол Дүниежүзілік Банк-ҚР Үкіметін коммерцияландыру бағдарламасы аясында Назарбаев Университетінің жанындағы алғашқы стартап – компания – «Аккумуляторлар институты» ЖШС құрды.

Назарбаев Университетінің 10-нан астам докторант жетекшісі .

Назарбаев Университетінің ірі зерттеу тобының - Battery Group негізін қалаушы және жетекшісі. Ол коммерцияландыру бағдарламаларын әзірледі: 1) жаңартылатын энергетика, электр автомобильдері және электроника үшін литий металсыз инновациялық литий-ионды күкірт батареясын әзірлеу (2013 ж.). Жоба аяқталғаннан кейін ұсақ электроникаға арналған түймелі аккумуляторлар шығарылды және іске асырылды; 2) Zn/NiOOH ағынды емес аккумуляторлық батареялар тұжырымдамасын негіздеу (2014 ж.); 3) су литий-ионды аккумуляторлар (2017 ж.). Қазіргі уақытта осы аккумулятордың үлкейтілген прототиптері жасалды және сыналды, Германиядан келген компаниямен технологияны бірлесіп әзірлеу бойынша жұмыстар жүргізілуде. Бұл жұмыс бойынша ҚР, АҚШ және ЕО патенттері бар.

Марапаттар мен сыйлықтар:

- Әзірленген технология сыйлығы, Токио, Жапония (2010);
- Зерттеу саласындағы мансаптық жетістіктері үшін NU сыйлығы (2024);
- Scopus жыл зерттеушісі сыйлығы (2022);
- Қазақстан Республикасы Үкіметінің «Үздік ғылыми қызметкер» сыйлығы (2021 ж.);
- Web of Science «Ғылым көшбасшысы» сыйлығы (нанотехнология саласында) (2020);
- Scopus жыл зерттеушісі сыйлығы (2019);
- Springer Nature сыйлығы «Үздік Springer Nature авторы» (2017);
- «Шапағат» жылдың үздік патенті үшін Ұлттық Сыйлық (2016 ж.);
- Мари Склодовская-Кюри атындағы стипендия лауреаты, Marie Curie Fellow (2016);
- Thomson Reuters Ғылым көшбасшысы сыйлығы (2015);
- ҚР БҒМ «Қазақстан Республикасының ғылымын дамытуға қосқан үлесі үшін» медалі (2014 ж.).

«Жаратылыстану ғылымдары» бағыты бойынша

**БАТЫРБЕКОВ
ЭРЛАН
ГАДЛЕТОВИЧ**

Генеральный директор
«Национального ядерного центра
Республики Казахстан»

БАТЫРБЕКОВ Эрлан Гадлетович (63 жаста, еңбек өтілі 37 жылдан астам)

Физика-математика ғылымдарының докторы, профессор

БҰҰ Бас хатшысының ядролық қарусыздану мәселелері жөніндегі кеңесшілері -

Үкіметтік сарапшылар тобының мүшесі

Зерттеу саласы: Атом энергетикасының қауіпсіздігі, басқарылатын термоядролық синтез, радиоэкология және радиациялық технологиялар саласындағы жетекші ғалым

email: batyrbekov@nnc.kz

Сайлау жылы: 2024ж

Лауазымы: ГҚР ЭМ «Қазақстан Республикасының Ұлттық ядролық орталығы» ШЖҚ РМК бас директоры.

Ғылыми жетістіктері: 200-ден астам ғылыми жарияланымдардың авторы, оның ішінде 16 монографияның 12 патенті бар. Ядролық энергияны оптикалық сәулеленуге айналдыру, атом энергетикасының қауіпсіздігін арттыру, басқарылатын термоядролық синтез технологияларын дамыту, радиоэкология, радиациялық технологияларды әзірлеу және қолдану саласындағы халықаралық ғылыми қауымдастық мойындаған ғалым.

«Тікелей және аралас ядролық сорғылары бар когерентті және когерентті емес оптикалық сәулеленудің қуатты реакторішілік ядролық қозғыш көздері» ғылыми тұжырымдамасының авторы. Ол әлемде алғаш рет тікелей ($B_{10}(N,a)l_{i7}$ ядролық реакция өнімдері) және біріктірілген ядролық айдау арқылы Хе атомының 5D-6p ауысуларында ядролық энергияның лазерлік сәулеленуге айналуын алды. Оның басшылығымен және тікелей қатысуымен жылу нейтрондарындағы су-су реакторларының және IV буындағы жылдам нейтрондардағы реакторлардың белсенді аймағын балқыта отырып, ауыр апаттарды модельдеу бойынша реактордан тыс эксперименттер жүргізудің бірегей әдістері әзірленді. Атап айтқанда, алғаш рет жылдам нейтрондарда (EAGLE, Жапония) реактордың салқындатқышын жоғалтумен ауыр апаттар жағдайында жанармай жинаудың мінез-құлқын зерттеу және Брест-ОД-300 қорғасын салқындатқышы бар бірегей ресейлік жылдам нейтронды реактордың инновациялық аралас нитридті уран-плутоний отынын (SNUP) апаттық жағдайларға жақын режимдерде сынау бойынша зерттеулер циклі жүргізілді. ИГР және ИВГ.1М ядролық зерттеу реакторларын конверсиялау жөніндегі бірегей ғылыми-техникалық жобалардың тікелей басшысы болып табылады. Радиоактивті ластанудың анықталған аса қауіпті учаскелерін жою технологиялары әзірленді және сәтті қолданылды, бұл оларды толық ремедиациялауға мүмкіндік берді. Оның басшылығымен «Тәжірибелік алаң» алаңы ядролық сынақтар жүргізілген таратпау тұрғысынан әлемдегі алғашқы қауіпсіз алаң болды. PhD докторы ғылыми дәрежесін алу үшін 6 диссертанттың ғылыми кеңесшісі.

Марапаттар мен сыйлықтар:

- Әл-Фараби ат. ғылым және техника саласындағы Қазақстан Республикасы Мемлекеттік сыйлығының лауреаты (2023 ж.);
- «Құрмет» ордені (2021 ж.);
- «Ерен еңбегі үшін» медалі (2015 ж.);
- I дәрежелі «Қазақстан Республикасының атом саласының еңбек сіңірген қызметкері» құрметті төсбелгісі (алтын белгі) (2017ж.).

«Ауыл шаруашылығы және ветеринария ғылымдары» бағыты бойынша

**ОРЫНБАЕВ
МУХИТ
БАРМАКУЛЫ**

Главный научный сотрудник
лаборатории «Мониторинг
инфекционных болезней» ТОО
«Научно-исследовательский институт
проблем биологической
безопасности» МЗ РК

ОРЫНБАЕВ Мұхит Бармақұлы (59 жаста, жұмыс өтілі 30 жылдан астам)

Ветеринария ғылымдарының кандидаты, профессор

Зерттеу саласы: Биологиялық (ветеринарлық) қауіпсіздік саласындағы жетекші ғалым

email: omb65@mail.ru

Сайлау жылы: 2024ж

Лауазымы: ҚР ДСМ «Биологиялық қауіпсіздік проблемаларының ғылыми-зерттеу институты» ЖШС «Жұқпалы аурулар мониторингі» зертханасының бас ғылыми қызметкері.

Ғылыми жетістіктері: 300-ден астам ғылыми жұмыстар, оның ішінде 50 өнертабыс, 4 монография және 1 оқу құралы, диагностикалық және профилактикалық препараттарды өндіру және бақылау бойынша 17 нормативтік-техникалық құжаттар жарияланды. Ғылыми зерттеулер аса қауіпті патогендерді зерттеумен, жұқпалы аурулардың нақты алдын алу және диагностикалау құралдарын әзірлеумен байланысты. 35 жылдан астам аса қауіпті аурулардың өршуіне ден қою және аса қауіпті ауруларды қадағалау жүйесін жақсарту мақсатында зерттеулермен айналысады. Республикалық бағдарламалар шеңберінде орындалған 18 жобаның басшысы. 4 Халықаралық жобаларының басшысы және 4-еуіне басшысының көмекшісі. Қазіргі уақытта 1-ші халықаралық жобаның және DP21681664 FFTҚН коммерцияландырудың 1-гранттық жобасының басшысы.

Өндіріске әзірлемелерді белсенді енгізеді. 10-нан астам енгізілген вакциналық және диагностикалық препараттардың авторы. 2018 жылы М. Б. Орынбаевтың басшылығымен «Neetling-RIBSP» штаммынан нодулярлы дерматитке қарсы вакцина әзірленді. 2019 жылдан бастап 7,8 млрд теңгеден астам сомаға осы вакцинаның 37 млн-нан астам дозасы өндіріліп, сатылды. 2023 жылдан бастап FFTҚН коммерцияландыру жобасы шеңберінде 3 диагностикалық ИФТ тест-жүйелерін енгізуді жүргізуде. 2018-2020жж - «Агроөнеркәсіптік кешенді тұрақты дамыту және ауыл шаруашылығы өнімдерінің қауіпсіздігі» бағыты бойынша Ұлттық ғылыми кеңестің мүшесі.

2020-2023жж - «Өмір және денсаулық туралы ғылым» бағыты бойынша Ұлттық ғылыми кеңестің мүшесі.

Оның жетекшілігімен бір PhD диссертация қорғалды. 3 докторантқа басшылықты жүзеге асырады.

Марапаттар мен сыйлықтар:

- Өл-Фараби атындағы Қазақстан Республикасының Ғылым және техника саласындағы мемлекеттік сыйлығы (2021 ж.);
- Жыл сайынғы «Үздік ғылыми қызметкер» сыйлығы (2022);
- Мемлекеттік ғылыми стипендия (2018).

ТАЙМАҒАМБЕТОВ Жәкен Қожахметұлы (71 жаста)

тарих ғылымдарының докторы, профессор

Қазақстан Республикасы Президентінің жанындағы Ғылым және технологиялар жөніндегі Ұлттық кеңестің мүшесі.

Сайлау жылы: 2024ж

Лауазымы: Қазақстан Республикасы Ұлттық музейінің бас ғылыми қызметкері, Л.Н. Гумилев ат. Еуразия ұлттық университетінің «Археология және этнология» кафедрасының профессоры.

Ғылыми жетістіктері: Әлемнің 12 тілінде жарияланған 550-ден астам ғылыми еңбектер, оның ішінде 53 монография жарық көрді. Оның басшылығымен 5 PhD докторы, 9 ғылым кандидаты, тарих, археология бойынша ондаған магистрлер қорғалды. **Бірқатар ғылыми жаңалықтардың авторы, оның ішінде** Қазақстанның әртүрлі өңірлеріндегі 300-ден астам палеолит ескерткіштерін ашушы, олардың арасында Қошқар, Шоқтас, Қызылтау, Мұғалжар, Арал, өзен, Майбұлақ, Үшбұлақ және т.б. бар. Ол палеолит – Қошқар-Шоқтас кешенінің стратификацияланған ескерткіштері үшін абсолютті күндер алды. Ш. Уәлиханов ат., Шұлбинка, Майбұлақ, Үшбұлақ, Қарауңғұр еск., соның арқасында Қазақстан аумағын 1 млн.жыл бұрын бірінші адам мекендегені дәлелденді.

Халықаралық археологиялық экспедициялардың жетекшісі: 1) АҚШ, Германия, Италия, Румыния, Бельгия, Австралия, Жапония, Үндістан, Бразилия, Греция, Англия, Испания мамандарының қатысуымен Қазақ-Герман экспедициясы (2015 жылдан бастап б. к. д.); 2) Қазақ-Ресей экспедициясы (1992 жылдан бастап б. к. д.); 3) Қазақ-Жапон экспедициясы (2017 жылдан бастап б.к.д.).

Оның 2 авторлық куәлігі бар. «Люмьер» Франко - Қазақстан университеттік орталығы» Корпоративтік Қорының қамқоршылық Кеңесінің мүшесі.

Марапаттар мен сыйлықтар:

- «Ш. Ш. Уәлиханов ат. сыйлығының» лауреаты. (2001 ж.);
- ҚР «Парасат» ордені (2022 ж.);
- А. Байтұрсынов ат. күміс медаль иегері, «Үздік автор» (2008 ж.);
- ҚР жетекші ғалымдарына арналған мемлекеттік стипендия (1997-1999 жж., 2006-2008 жж.);
- «Қазақстан Республикасы Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» атағының иегері (2010 ж.);
- Қазақстан Республикасының еңбек сіңірген қайраткері (2013 ж.);
- Жапония императорының атынан «Күннің шығуы. Алтын сәулелер» ордені. (2019);
- «Абай-175 жыл» медалі (2020 ж.)
- «Әл-Фараби» күміс медалі (2023).